
Philosophos – Philotheos – Philoponos: Студије и огледи као харистѝрија у част професора Богољуба Шијаковића поводом његових 65 година, приредио Микоња Кнежевић, у сарадњи са Радом Кисићем и Душаном Крцуновићем, Београд: Гномон, Подгорица: Матица српска 2021, 1066–1075.

Александар Раковић

Институт за новију историју Србије, Београд
rakovic@gmail.com

Српски родољуб Богољуб Шијаковић као покретач државно-верског дијалога

Айстѝрактѝ: Рад приказује српску родољубиву мисао и дело професора др Богољуба Шијаковића којим је утврђен његов став да државно-верски дијалог – чији је иначе био покретач – треба да буде један од приоритета високе политике Савезне Републике Југославије и Републике Србије.

Кључне речи: Богољуб Шијаковић, српски родољуб, Србија, Савезна Република Југославија, државно-верски дијалог

Српски родољуб

Професор Богољуб Шијаковић ми је три пута био шеф: у Савезном министарству вера (2001–2003), на Православном богословском факултету Универзитета у Београду (2005–2008) и у Министарству вера Републике Србије (2008–2012). Учинио ми је част да се заједно с њим борим за нашу српску отаџбину – Србију, Црну Гору и Републику Српску – и нашу Српску православну цркву. Пружио ми је прилику да изнутра видим како функционишу српска држава и Српска црква. За професионалног историчара је драгоцену привилегију да има искуство државног службеника. „Не може неко у нашем народу бити добар човек, а да истовремено није добар Србин“ и „српским родољубима треба дати више шансе него другима“, поруке су које сам добро запамтио.

О чему год да смо разговарали од кад сам га упознао 2000. до данас, а теме су се тицале најширег спектра, од музике и фудбала до православља и космоса, српство је било или нит тих дискусија или смо налазили начин да са српством направимо споне. Шијаковићево српство, дакле, засвођује и прожима његове позиве филозофа, професора, научника, министра, националног прегаоца, али и његове породичне улоге сина, мужа, оца и деде. Какво васпитање је добио од својих родитеља, такво је васпитање пренео и преноси на своје потомке.

У Шијаковићевом пребогатом научном опусу српске теме имају суштински значај. Он пише да су *Светѝосавље*, *Косовски завѝи* и *Видовданска еѝишка* за нас Србе „вриједносни оријентир и тачке ослонца у којима видимо надисторијски смисао“.¹

---

1 Богољуб Шијаковић, *Светѝосавље и филозофија живоѝа: Скица за акѝуелизацију међурајине расправе о идеји светѝосавља (Retractatio)*, Нови Сад: Православна реч 2019, 150.

Када је реч о Светосављу, Шијаковић закључује:

Благодарећи Светом Сави православно хришћанство је постало својина и одлика читавог народа, преображујућа и оплемењујућа хришћанска народна вјера. Светосавље изражава хришћанску природу душе и духа српског народа, оно је аутентично доживљено хришћанство српског народа, самосвојни начин нашег охристовљења. Оно садржи идеале правде и слободе, самопожртвовања и страдања, трпеливости и праштања; оно је љубав према Богу и човјеку без које нема љубави према човјечанству. Осветосављени српски народ није безлични етнички колективитет него охристовљени народ који има своју историјски потврђену личност, националну личност потврђену у наднационалној хришћанској култури.²

А управо у основи оријентира и саможртве српског хероја Гаврила Принципа и Младе Босне, наглашава Шијаковић, су народна епика, Косовски завет и Видовданска етика. Надахњивало их је јунаштво Милоша Обилића, а Његошев *Горски вијенац* „су сви дакако знали напамет“. Шијаковић приказује непрекинуту спону између српских видовдана од Косова па надаље:

У историјској самосвијести српског народа Видовдан 1389. има аксиоматски значај: то је онај моћни историјски догађај који је реално пресудио о току српске историје и симболички означио њено разумијевање (сви каснији видовдани црпу одатле свој додатни смисао). Видовдан јесте реални догађај митске снаге (то нипошто није мит као фикција), у смислу да је то историјски догађај који нам даје вриједносну оријентацију и тачке ослонца у којима видимо надисторијски смисао.³

Шијаковић одаје посебно поштовање Србима који су положили животе за праведне циљеве у 19. и 20. веку: „Српски народ је у новијој историји у ослободилачким и одбрамбеним ратовима поднео небројене и још увек несагледане војне и цивилне жртве за слободу и очување националног идентитета“. А „памтити праведне и невине жртве, неговати спомен Имена Жртве, јесте брига за Светињу Живота, нарочито за будуће животе, јер зашто би иначе наш живот имао вредност и сврху“.⁴

Шијаковић се залаже за *уједињење Србије, Црне Горе и Српске*. Но, његов српски матични простор не обухвата само наше три републике нити бившу Југославију. За Шијаковића је *српски матични простор четијвороујао Трсџи–Сенџандреја–Темишвар–Хиландар*, у ком српско присуство траје преко миленијума или вековима и где Срби не могу бити исељеништво.

С тим у вези, када је у својству министра вера Републике Србије у фебруару 2009. дошао са седнице Владе, бацио је хрпу папира на сто. Рекао ми је да је то Нацрт закона о дијаспори, да не ваља, да прочитам и напишем што краће али што садржајније мишљење. Наиме, у том нацрту је чланом 3 прописивано да су сви Срби с простора бивше Југославије, који су остали ван граница Републике Србије, исељеништво из Србије – дијаспора. Тиме бисмо Српску

² Исто, 149.

³ Богољуб Шијаковић, *Велики рај, Видовданска етика, Памћење: О историји идеја и Сиомену Жрјиве*, Београд: Службени гласник, 2015, 49–63.

⁴ Богољуб Шијаковић, *Брија за Жрјиву: Памћење Имена и Сиомен Српске Жрјиве*, Београд: Издање аутора, 2011, 5–24.

православну цркву и посебно српски народ у Црној Гори, Босни и Херцеговини, Хрватској и Македонији прогласили дошљацима, а неки суседни народи би могли једва дочекати да на том трагу Србима смакну миленијумско или вишевековно аутохтоно трајање. Саставио сам мишљење баш у том смеру, а Шијаковић је убедио предлагаче да се спорни нацрт одбаци. Потом је усвојен *Закон о дијаспори и Србима у региону* (2009) где аномалија није било и у ком се Срби практично у четвороуглу српског матичног простора сматрају аутохтоним становништвом, а никако дијаспором.⁵

Притом, Шијаковић сматра да су *српски матични њосиор и српска дијаспора јединствен оријанизам* који треба да дише једним плућима, без обзира на ком меридијану да живимо.⁶ На молбу српске дијаспоре у Аустралији, Шијаковић је у својству савезног министра вера дао смернице за изјашњавање на попису који је одржан 7. августа 2001. Те смернице су гласиле да Срби инстистирају на томе да им се уноси српска национална припадност, а не југословенска или нека друга; да за државу рођења одаберу Југославију, а не отцепљене републике; да за вероисповест изаберу српско православље (Serbian Orthodox), да им језик којим говоре код куће буде српски.⁷ Са исто тако изричитим порукама Шијаковић је истушио и када је реч о попису у Црној Гори 2003. када је, као један од креатора смерница, поручио „Црногорцима који не желе да се одрекну свог традиционалног српског идентитета да се на предстојећем попису становништва у Црној Гори изјасне као Срби да не би изгубили право и могућност да одлучују о свом идентитету“.⁸ Оба пописа су успешно обављена и српски идентитет изричито је спознат у статистичким евиденцијама.

Био је иницијатор оснивања *Матице српске у Црној Гори* као огранка Матице српске у Новом Саду. Током 2009. и у првој половини 2010. Шијаковић је одржао десетак састанака са председником Матице српске академиком Чедомиром Поповим и генералним секретаром Матице српске професором др Душаном Николићем. Упорно је тражен начин по ком би се седиште огранка основало у Подгорици, а да се истоветан или сличан модел примени и у Бањалуци.⁹ У складу са Статутом Матице српске утврђено је да би огранци могли бити основани као „друштва чланова“. С тим у вези, конститутивна скупштина Матице српске – Друштва чланова у Црној Гори одржана је 17. јула 2010.¹⁰ Оснивачка седница Матице српске – Друштва чланова у Републици Српској одржана је 10. јула 2010.¹¹

5 Александар Раковић, *Срби и религијски интервенционизам 1991–2015: Политички аспекти верских изазова српској држави и цркви после распада Југославије*, Београд: Хришћански културни центар, 2015, 9.

6 *Сусрет државе и цркве: Извјештај Савезној министарства/Савезној секретаријату за веру (2001–2002)*, приредио Богољуб Шијаковић, Београд: савезни секретаријат за веру, 2003, 80–116.

7 Личне белешке.

8 Богољуб Шијаковић, *Огледање у контексту: о знању и вјери, предању и идентитету, цркви и држави*, друго, проширено издање, Београд: Службени гласник, 2011, 820.

9 Личне белешке.

10 Александар Раковић, *Црногорски сепаратизам*, Београд: Катена мунди, 2019, 164.

11 *Стајући Матице српске – Друштва чланова Матице српске у Републици Српској*, Бања Лука, Матица српска, Друштво чланова Матице српске у Републици Српској, 2010, 5.

У исто време радило се и на реализацији Шијаковићеве идеје да се у важним средиштима у региону и дијаспори оснују институције српског народа под именом *Српски дом* (на енглеском: Serbian Dome). Укидање Министарства вера и дијаспоре Републике Србије 2012. омело је реализацију ове идеје.¹² Међутим, издана те иницијативе дао је плод касније, али са другим иницијаторима. Кровна установа науке, уметности и културе српског народа у Црној Гори – Српска кућа – званично је отворена 15. фебруара 2019. на Сретење.¹³

Државно-верски дијалог

Шијаковић има у виду и друге балканске народе који су такође жртве туђих империјалних политика. Запад је, пише Шијаковић, у разбијању Југославије поред војне и економске агресије користио и стари „вербални тероризам“ у свом балканистичком дискурсу, а њиме се „одузима право говора“ народима Балкана како би само други могли да говоре у њихово име. Насупрот томе, наглашава Шијаковић, Балкан је толико пребогат цивилизацијом да му није потребан цивилизатор из „Европе“ која је темеље своје културе управо примила с Балкана.¹⁴

Шијаковићево српско родољубље се, дакле, не коси са његовим осећајем за друге. То српско родољубље и осећај за нама најближе суседе, за сусрет и прожимање, били су Шијаковићева водиља за установљење државно-верског дијалога док је био министар вера Савезне Републике Југославије односно челник савезног ресора за вере (2000–2003) и министар вера Републике Србије односно челник српског ресора за вере (2008–2012).

Повратак верске наставе у школе Републике Србије. Шијаковић је 4. новембра 2000. именован за првог министра вера Савезне Републике Југославије. У том је својству био иницијатор повратка верске наставе у основне и средње школе Републике Србије. Савезно министарство вера, комплетније и знатно бројније од Министарства вера Републике Србије, поднело је највећи стручни терет за повратак верске наставе у српске школе, одакле су је 1945. истерале комунистичке власти.¹⁵

Савезно министарство вера је од марта до јуна 2001. организовало два округа стола и пет састанака на којима су размењена мишљења државних функционера, верских поглавара и високодостојника као и научне и стручне јавности о увођењу верске наставе у наше школе. То су били почеци државно-верског дијалога у Савезној Републици Југославији и Републици Србији на највишем нивоу. С тим у вези, Савезно министарство вера је формирало радну групу коју су чинили поглавари и високодостојници традиционалних цркава и верских заједница: Српске православне цркве, Римокатоличке цркве, Исламске заједнице Србије,

¹² Личне белешке.

¹³ Александар Раковић, *Црногорски сейарајизам*, 163.

¹⁴ Богољуб Шијаковић, *Кријтика балканистичкој дискурса: Прилој феноменолојији „друјостји“ Балкана*, пето издање на српском, Београд: Службени гласник, 2012, 52–64. Прво издање: Богољуб Шијаковић, *Кријтика балканистичкој дискурса: Прилој феноменолојији „друјостји“ Балкана*, Никшић: Јасен, 2000.

¹⁵ *Сусреј државе и цркве*, 7–8.

Јеврејске заједнице, Словачке евангеличке цркве, Реформатске хришћанске цркве и Евангеличке хришћанске цркве.¹⁶

Савезно министарство вера, Министарство вера Републике Србије и радна група су припремили *Захтјев за повраћај верске наставе у државне школе* који су 11. јуна 2001. потписали сви поглавари традиционалних цркава и верских заједница. Поред тога, поглавари традиционалних цркава и верских заједница потписали су 26. јуна 2001. заједничку *Изјаву за јавност*.¹⁷

Влада Републике Србије донела је *Уредбу о организовању и остваривању верске наставе и наставе алтернативног предмета у основној и средњој школи* (24. јул 2001). Овом уредбом не само да је уведена верска настава и формирана Комисија за верску наставу (коју чине по један представник традиционалних цркава и верских заједница и по три представника Министарства просвете и Министарства вера Републике Србије), већ су први пут у неком законском или подзаконском акту набројане традиционалне цркве и верске заједнице у Републици Србији: „Српска православна црква, Исламска заједница, Католичка црква, Словачка евангеличка црква а.в., Јеврејска заједница, Реформатска хришћанска црква и Евангеличка хришћанска црква а.в.“¹⁸ Верска настава у основним и средњим школама у Републици Србији почела је 2. новембра 2001.¹⁹

Нацрт закона о верској слободи. Шијаковић је, у својству савезног министра вера, 19. фебруара 2001. формирао међународну радну групу за израду савезног закона о верској слободи. Завршна верзија Нацрта закона о верској слободи дата је 20. новембра 2001. на разматрање представницима традиционалних цркава и верских заједница.²⁰ Један број примедби који су дале традиционалне цркве и верске заједнице је имплементиран у Нацрт закона о верској слободи.²¹ То је био још један пример државно-верског дијалога који је Шијаковић покренуо.

Савезна влада је 4. априла 2002. усвојила Предлог закона о верској слободи, Веће република Савезне скупштине прихватило је предлог овог закона 13. новембра 2002. али у Већу грађана Савезне скупштине предлог закона није добио већину (27. новембар 2002) и враћен је Савезној влади да понови процедуру. Савезна влада је 12. децембра 2002. још једном упутила Предлог закона о верској слободи у скупштинску процедуру. Веће република је 17. децембра 2002. поново усвојило предлог закона, а када се 31. јануара 2003. очекивало да предлог закона буде коначно усвојен, због чарки између посланика Српске радикалне странке и Демократске странке прекинута је седница Већа грађана која никада није настављена јер је Савезна Република Југославија 4. фебруара 2003. трансформисана у Државну заједницу Србија и Црна Гора.²²

¹⁶ Исто, 56–58.

¹⁷ Исто, 58.

¹⁸ *Службени гласник Републике Србије*, 46/2001, 27. јул 2001.

¹⁹ *Сусрећ државе и цркве*, 60.

²⁰ Богољуб Шијаковић, *Опседање у контексту*, 396–397. На челу радне групе био је проф. др Сима Аврамовић, а стручна мишљења давали су и инострани експерти (проф. др Герхард Робертс, проф. др Хараламбос Папастатис, проф. др Кол Дарам и проф. др Силвио Ферари).

²¹ *Сусрећ државе и цркве*, 12.

²² Богољуб Шијаковић, *Опседање у контексту*, 397–398.

Министарство вера Републике Србије, на чијем је челу био професор др Милан Радуловић, упутило је 1. јула 2004. на јавну расправу Преднацрт закона о црквама и верским заједницама. Током 2005. одржане су о том тексту три јавне расправе, по моделу какав је установљен у време разговора о доношењу савезног закона. Потом је уобличен Нацрт закона о црквама и верским заједницама који је владином одлуком постао предлог закона, за чију коначну верзију се министар Радуловић, поред осталих, посебно захвалио и Шијаковићу. Народна скупштина Републике Србије усвојила је Закон о црквама и верским заједницама 20. априла 2006.²³

Повраћак Православној богословској факултетима на Универзитетима у Београду. Шијаковић је, као редовни професор Богословског факултета Српске православне цркве био један од иницијатора повратка овог факултета под окриље Универзитета у Београду. С тим у вези, Шијаковић је искористио поверење српског премијера Зорана Живковића, па је путем размене компетентне аргументације за повратак пронађен најбољи правни оквир. Влада Републике Србије је 9. јануара 2004. донела решење којим је Православни богословски факултет враћен под окриље Универзитета у Београду. Наиме, на предлог свих традиционалних цркава и верских заједница у Републици Србији и с подршком 22 факултета Универзитета у Београду, Влада Републике Србије је усвојила решење о оглашавању ништавним решења Владе Народне Републике Србије од 15. фебруара 1952. којим је Православни богословски факултет уклоњен из састава Универзитета у Београду.²⁴

Шијаковић је потом био продекан за науку Православног богословског факултета (2006–2012. и 2018–2019), од 2006. покретач и руководилац научног пројекта *Српска теологија у двадесетом веку*, а на том факултету је од 2008. био први управник Института за теолошка истраживања који је остварио богату издавачку делатност и постао „издавачка кућа“ Православног богословског факултета. Шијаковић је коаутор досад једине монографије о Православном богословском факултету у Београду и високом богословском образовању српског народа *Универзитет и српска теологија* која је објављена у два издања на српском језику (2010. и 2014) и у издању на енглеском језику (2014).²⁵

Међурелигијски савет Министарства вера Републике Србије. На место министра вера Републике Србије Шијаковић је ступио 7. јула 2008. Да би државно-верски дијалог подигао на највиши институционални ниво, Шијаковић је 17. јуна 2010. установио Међурелигијски савет Министарства вера који су, поред њега, чинили високодостојници традиционалних цркава и верских заједница. За чланове Међу-

23 Милан Радуловић, *Обнова српској државно-црквеној њрава*, Београд: Фондација Конрад Аденаурер, Хришћански културни центар, 2009, 18–24.

24 Богословски факултет враћен у састав Београдског универзитета, *Танјуг*, 9. јануар 2004.

25 Богољуб Шијаковић, Александар Раковић, *Универзитет и српска теологија: историјски и њросветини контексти оснивања Православној богословској факултетима у Београду*, Београд: Православни богословски факултет, 2010, 179 страна; Bogoljub Šijaković, Aleksandar Raković, *The University and Serbian Theology: The Historical and Educational Context of the Establishment of the Faculty of Orthodox Theology in Belgrade*, Los Angeles: Sebastian Press, 2014, 133 pages; Богољуб Шијаковић, Александар Раковић, *Универзитет и српска теологија: историјски и њросветини контексти оснивања Православној богословској факултетима у Београду*, друго, допуњено издање, Београд: Православни богословски факултет, 2014, 181 страна.

религијског савета су именовани: проф. др Иринеј Буловић (епископ бачки Српске православне цркве), монсињор Станислав Хочевар (надбискуп београдски Римокатоличке цркве у Србији, ефендија Адем Зилкић (реис-ул-улема Исламске заједнице Србије) и Исак Асиел (рабин Јеврејске заједнице у Србији).²⁶

Задачи Међурелигијског савета су били: афирмисање верске слободе и верске културе, објављивање саопштења (посланица) о важним друштвеним питањима, организовање научних скупова, трибина, округлих столова и саветовања о актуелним темама, учествовање у припреми нормативних решења, разматрање и тумачење тенденција јавног живота, разматрање значаја верске слободе и верске културе у европском контексту.²⁷

Међурелигијски савет је од јуна до децембра 2010. одржао четири седнице. Након спајања Министарства вера и Министарства дијаспоре у Министарство вера и дијаспоре Републике Србије (14. март 2011) Међурелигијски савет више није заседао.²⁸

Регистрација Епархије Дакија Феликс. Пошто је постигао договор са румунским амбасадором Јоном Маковејом и епископом Епархије Дакија Феликс Румунске православне цркве за Румуне у српском Банату Данилом Стоенескуом о упису те епархије у Регистар цркава и верских заједница Републике Србије, Шијаковић је за 28. април 2009. заказао свечано уручење потврде у Патријаршији Српске православне цркве. Шијаковић је тог дана, у присуству заменика патријарха српског митрополита Амфилохија Радовића, срдечно предао румунском епископу потврду о упису Епархије Дакија Феликс у Регистар цркава и верских заједница Републике Србије. Међутим, епископ Данил је на то изненада одговорио унапред припремљеним дописом да не признаје упис Епархије Дакија Феликс док јој се у Регистру цркава и верских заједница не придода Протопрезвитерат Дакија Рипенсис у Тимочкој крајини. Шијаковић је оштро одбрусио епископу Данилу да је тражио упис Епархије Дакија Феликс за српски Банат и да је злоупотребио добру вољу Републике Србије и Српске православне цркве.²⁹

Поводом скандала који се догодио у Патријаршији Српске православне цркве, министар Шијаковић је позвао на разговор амбасадора Маковеја. Шијаковић је 15. маја 2009. рекао Маковеју да је епископ Данил неприхватљиво реаговао и да је прекршен унапред постигнут договор. Министар је подвукао да је уписом Епархије Дакија Феликс за румунске вернике у српском Банату закључено питање регистрације Румунске православне цркве у Републици Србији. Маковеј је подржао владика Данила речима да су и Власи у Тимочкој крајини део румунске а не српске целине.³⁰ Потом је, након бројних Шијаковићевих опаски, Маковеј убрзано напустио

²⁶ Архива Министарства вера Републике Србије, Решење о образовању Међурелигијског савета Министарства вера, 17. јун 2010.

²⁷ Исто.

²⁸ Личне белешке.

²⁹ Архива Министарства вера Републике Србије, Службена белешка Министарства вера Републике Србије о уручењу Потврде о упису у Регистар цркава и верских заједница Републике Србије Епархији Дакија Феликс Румунске православне цркве, 28. април 2009.

³⁰ Архива Министарства вера Републике Србије, Службена белешка Министарства вера Републи-

кабинет. Иако сам присуствовао састанку немам јасан одговор на питање да ли је Шијаковић својим аргументима избацио Маковеја или је Маковеј изашао јер је мислио да га је Шијаковић избацио. Но, румунско вероломство је тад добило адекватан одговор. Епархија Дакија Феликс за Румуне у српском Банату и даље је у том виду уписана у Регистар цркава и верских заједница Републике Србије.

Констатовање чињеница о Исламској заједници Србије. Чланом 10, ставом 2 Закона о црквама и верским заједницама прописано је да су традиционалне верске заједнице „оне које у Србији имају вишевековни историјски континуитет и чији је правни субјективитет стечен на основу посебних закона“, а чланом 15. Закона о црквама и верским заједницама Исламској заједници се „признаје континуитет са правним субјективитетом стеченим на основу Закона о исламској верској заједници Краљевине Југославије“ из 1930.³¹

Имајући ово у виду, министар Шијаковић је формирао Посебну радну групу за констатовање чињеница о историјском континуитету и правном легитимитету Исламске заједнице у Републици Србији. Реч је, наиме, било о томе да се утврди да ли Исламска заједница Србије на челу са Адемом Зилкићем или Исламска заједница у Србији на челу са Муамером Зукорлићем могу полагати право да буду традиционална верска заједница у Републици Србији. Након сагледавања чињеница, Посебна радна група је 23. јула 2010. донела закључак да „историјски континуитет и правни легитимитет традиционалне исламске верске заједнице у Републици Србији има то јест може имати само Исламска заједница Србије“.³²

Исламска заједница Србије потом је (без паралелизма са другом исламском заједницом) интегрисана у више савета, комисија, посебних радних група и других тела Републике Србије: Национално-просветни савет Републике Србије, Комисију Владе Републике Србије за верску наставу у основним и средњим школама, верску службу у Војсци Србије, Међурелигијски савет Министарства вера Републике Србије и остало.

У оквиру својих напора за обликовање дијалога са муслиманима, Шијаковић је 2010. покренуо зборник *Исламобалканика* који је био издање Православног богословског факултета у Београду.

Верска служба у Војсци Србије. Шијаковић је био међу кључним иницијаторима повратка верске службе у Војску Србије. С тим у вези, патријарх српски Иринеј и министар одбране Републике Србије Драган Шутановац потписали су

ке Србије о разговору министра вера проф. др Богољуба Шијаковића са амбасадором Румуније Јоном Маковејом, 15. мај 2009.

31 *Службени гласник Републике Србије*, број 36/2006, 27. април 2006.

32 Лична архива, Документ у личном поседу (дат као члану Посебне радне групе и потписнику), „Налаз Посебне радне групе за констатовање чињеница о историјском континуитету и правном легитимитету Исламске заједнице у Републици Србији“, 23. јул 2010. – Заведен у Министарству вера Републике Србије: Број 119-01-17/09-03. У Посебну радну групу су решењем министра вера од 10. новембра 2009. именовани: др Драган Новаковић, социолог, председник Посебне радне групе (Министарство вера Републике Србије), проф. др Дарко Танасковић, исламолог (Филолошки факултет у Београду), Адем Зилкић, реис-ул-улема (Исламска заједница Србије), мр Александар Раковић, историчар (Министарство вера Републике Србије), док је Исламска заједница у Србији коју предводи Муамер Зукорлић одбила да одреди представника у Посебној радној групи

28. јуна 2011. у Нишу – у присуству владике бачког Иринеја Буловића и министра вера Богољуба Шијаковића – споразум о вршењу верске службе у Војсци Србије. Поглавари осталих традиционалних цркава и верских заједница овај споразум потписали су 18. октобра 2011. у Београду.³³ Служба војном свештенству у Војсци Србије започела је 1. августа 2013.³⁴

Шијаковић је, дакле, био врло плодносан покретач и стваралац српских националних установа и државно-верског дијалога Савезне Републике Југославије и Републике Србије у пољу просвете, законодавне делатности, војне службе, оснивања савета, комисија и радних група на највишем нивоу оба министарства вера за давање савета, мишљења и доношење кључних одлука. Нико до сада у српском народу није у државно-верском пољу остварио овакав низ успеха. То се догодило јер је Богољуб Шијаковић имао покретачку енергију у широком и дубоком образовању, српском родољубљу и љубави према српској држави и Цркви.

Извори и литература

Архива Министарства вера Републике Србије

Личне белешке и архива Александра Раковића

Штампа и агенцијске вести

Службени гласник Републике Србије, 46/2001, 27. јул 2001.

Службени гласник Републике Србије, број 36/2006, 27. април 2006.

Спашајући Матице српске – Друштво чланова Матице српске у Републици Српској, Бања Лука, Матица српска, Друштво чланова Матице српске у Републици Српској, 2010.

Карпанџин, Стевица С, *Верска служба у Војсци Србије: Ушлицај на ојерације коинене војске*, Београд: Медија центар Одбрана, 2015.

Радуловић, Милан, *Обнова српској државно-црквеној љрава*, Београд: Фондација Конрад Аденауер, Хришћански културни центар, 2009.

Раковић, Александар, *Срби и религијски инјервенционизам 1991–2015: Полиитички аспекти верских изазова српској држави и цркви после распада Југославије*, Београд: Хришћански културни центар, 2015.

Раковић, Александар, *Црнојорски сејаритизам*, Београд: Катена мунди, 2019.

Шијаковић, Богољуб (приредио), *Сусрети државе и цркве: Извјештај Савезној министарства/Савезној секретаријата за вере (2001–2002)*, Београд: савезни секретаријат за вере, 2003.

Шијаковић, Богољуб, Раковић, Александар, *Универзитет и српска теологија: историјски и просветни контексти оснивања Православној дојословској факултета у Београду*, Београд: Православни богословски факултет, 2010. (друго, допуњено издање: 2014)

Шијаковић, Богољуб, *Огледање у контексту: о знању и вјери, љредању и идентитету, цркви и држави*, друго, проширено издање, Београд: Службени гласник, 2011.

Шијаковић, Богољуб, *Брија за Жрјиву: Памћење Имена и Сјомен Српске Жрјиве*, Београд: Издање аутора, 2011.

33 Стевица С. Карпанџин, *Верска служба у Војсци Србије: Ушлицај на ојерације коинене војске*, Београд: Медија центар Одбрана, 2015, 19, 168.

34 Војска Србије: војни свештеници поново у служби, *Вечерње новости*, 1. август 2013.

- Шијаковић, Богољуб, *Критика балканистичког дискурса: Прилози феноменологији „дружбених“ Балкана*, пето издање на српском, Београд: Службени гласник, 2012.
- Шијаковић, Богољуб, *Велики рај, Видовданска етика, Памћење: О историји идеја и Сјомену Жриве*, Београд: Службени гласник, 2015.
- Шијаковић, Богољуб, *Светосавље и философија живота: Скица за актуелизацију међурајне расправе о идеји светосавља (Retractatio)*, Нови Сад: Православна реч 2019.
- Šijaković, Bogoljub, Raković, Aleksandar, *The University and Serbian Theology: The Historical and Educational Context of the Establishment of the Faculty of Orthodox Theology in Belgrade*, Los Angeles: Sebastian Press, 2014.

Aleksandar Raković

The Serb Patriot Bogoljub Šijaković as a founder of the state-religious dialogue

Abstract: The paper shows the Serb patriotic thought and work of Professor Dr Bogoljub Šijaković, Minister of Religious Affairs of the Federal Republic of Yugoslavia (2000–2003) and the Republic of Serbia (2008–2012). The Serb patriotism and sense for others led him to establish a fruitful interfaith state-religious dialogue and candidate it as a priority of higher policy of the Federal Republic of Yugoslavia and the Republic of Serbia.

Keywords: Bogoljub Šijaković, Serb Patriot, Serbia, FR Yugoslavia, state-religious dialogue